

5776

Torah from Around the World

Het Goddelijke attribuut van chesed (liefde en goedheid) zei: „Zolang Awraham er was, had ik niets te doen, want hij deed mijn werk in mijn plaats.” Sefer HaBahir

Sjabbat 9 april 2016 / 1 niesan, Tazria, Wajikra/Leviticus 12:1 - 13:59
Tanach, blz. 219 - 224

Vanwege Sjabbat haChodesj wordt bij de maftier een stukje extra gelezen: Sjmot 12:1 - 20

Haftara: Jechezkel/Ezechiël 45:16 - 46:18

Tanach, blz. 1134 - 1136

Commentaar: rabbijn Esther Hugenholtz. Zij is assistent rabbijn bij de Sinai Synagoge in Leeds, Engeland

Vertaling: Jochanan Belinfante

De oorspronkelijke [Engelse tekst](#).

De 'Viesfactor'

De beroemde antropologe, Mary Douglas, schreef ooit een werk genaamd Purity and Danger (Zuiverheid en Gevaar), waarin veel oorspronkelijke gedachten te vinden zijn. Elke student Culturele Antropologie is verplicht deze klassieker te lezen; het boek gaat over wat 'de kwestie van de Ick Factor' genoemd zou kunnen worden (de 'Viesfactor', red.). Waarom vinden wij sommige dingen smerig, vervuilend en onzuiver en andere heilig, zuiver en puur? Een van de veronderstellingen van het boek is dat wij negatief reageren op zaken die zich op de verkeerde plaats bevinden, die buiten een ordening vallen. Sommige zaken worden 'schoon' geacht in de ene situatie, maar 'vies' in een andere. Het opvallende voorbeeld dat de schrijfster geeft is haar: als het op ons hoofd zit, hebben we er niet veel gedachten over. Maar als je diezelfde haar in de badkuip of gootsteen aantreft, vind je het vies.

De sidra van deze week, Tazria, gaat helemaal over de 'Viesfactor' (iets wat je walgelijk, beschamend of smakeloos vindt; vertaler). Tazria wordt zowel door bar en bat mitzwa-kinderen als rabbijnen geducht. Toch heb ik mij vrijwillig opgegeven voor het schrijven van dit Tora-commentaar. Misschien lijk ik daarmee een beetje vreemd, maar ik schrijf het toe aan mijn training als cultureel antropoloog. Het zit namelijk zo: wij antropologen hebben een voorliefde voor het bizarre, het taboe en het niet op-zijn-plaats-zijnde. En vaak zijn onze lichamelijke functies met dit gebied verbonden. Als gemeenschap voelen wij ons ongemakkelijk bij het bespreken van natuurlijke, lichamelijke functies: menstruatiebloed of het bloed bij de geboorte, sperma, urine, ontlasting, wonden, pus, ziektes, schimmels, infecties. Zelfs het schrijven van deze woorden gaat in tegen mijn betere, 'achtenswaardige' aard. Maar de sidra heeft helemaal geen remmingen. De Tora spreekt heel open over deze dingen en onze eerste reactie zou kunnen zijn dat we met walging terugdeinzen zoals bij de bekende losse haar in de gootsteen. Daar willen wij niet eens over denken. Vooral wij progressieve Joden, voor wie de Tempel en zijn geldende reinheidswetten niet langer van betekenis zijn voor onze belevingswereld of onze theologie, wij hebben liever niets te maken met onze eigen Viesfactor.

Maar we moeten er wel degelijk iets mee. Wij hebben allemaal, op enig moment in ons leven, te maken met seksualiteit, ziekte en dood. Uit eigen ervaring weet ik dat als je zwanger bent, de angst voor de Viesfactor een van de angsten is die je als eerste moet loslaten. Je lichaam gaat door belangrijke en wonderbaarlijke veranderingen, denk maar aan psalm 139:14. Voor mensen die hier pas mee bezig zijn: ongeveer vijftien procent van de zwangerschappen eindigt in een miskraam. Ultrasound-onderzoek toont de ontwikkelingen van het embryo en de foetus in hun vroegste stadia. Er is 'ochtendmisselijkheid' (wat een verkeerde naam!), en het ongemak van de dracht van het kind en natuurlijk de geboorte zelf - geen kleinigheid! Ingebed in de lichamelijke van de 'Viesfactor' zijn echter veel diepere existentiële vragen over leven en dood, die de kern raken van het reinheidssysteem van de Tora. Hoe achterhaald de ideeën daarover ons ook kunnen voorkomen, ze spraken tot de verbeelding van onze voorouders, die met dezelfde existentiële gevoelens van ontzag en verwondering worstelden als wij.

Dus, wat doen wij met Tazria? Klappen wij het boek dicht? Of gebruiken wij het als een springplank bij het denken over de eeuwige vragen over hoe wij moeten leven in ons sterfelijke omhulsel? Er zit in deze parasja veel waardoor men zich gekwetst kan voelen, en ook veel van wat men zou kunnen zien als 'verschrikkelijke medische wetenschap': vrouwen (en mannen) die 'onrein' worden door normale lichaamsfuncties, vrouwen die minder 'rein' worden wanneer zij een vrouwelijke baby dragen, sociale uitsluiting als reactie op infectieziektes. Het idee dat offers nodig waren om de fysieke status van 'onreinheid' ongedaan te maken, het idee dat ziekte gekoppeld is aan zonde. Vele commentatoren, in heden en verleden, hebben met deze teksten geworsteld: kunnen we die zo buigen dat zij iets zeggen over onze ethische staat? Kunnen zij een waarschuwing bieden over hoe wij als gemeenschap omgaan met zieken en kwetsbaren? Is de *tsa'arat* uit de Tora (meestal verkeerd vertaald met 'lepra'), werkelijk een lichamelijke manifestatie van *lesjon hara*, kwaadsprekerij, zoals de rabbijnen suggereren? Dit kunnen allemaal legitieme interpretaties zijn, maar voor één keer wil ik mij houden aan de *psjat*, de letterlijke betekenis van de tekst. Ik zal het onaangename niet verdonkeremanen.

Dus misschien is dit de diepere betekenis van deze sidra: dat men een evenwicht moet vinden bij de koppeling van het onaangename met het natuurlijke; bij het integreren van de gemengde boodschap - het dubbelzinnige - in een leven-bevestigend geheel.

Wij leven in een wereld waarin wij gebombardeerd worden met gemengde boodschappen over onze lichamelijke. Aan de ene kant leven wij in een hyper-geseksualiseerde wereld van naaktheid en het tot een object maken, vaak van de vrouw, in de openbare ruimte. Om het vrijuit te zeggen: seks verkoopt en beelden van 'sexy vrouwen' verkopen ook. Aan de andere kant wordt er privé veel geworsteld met intimiteit en het huwelijk. Er zijn schokkende getallen over het aantal jonge mensen dat toegang heeft tot internetpornografie en hoe dit de ontwikkeling van die jonge mensen beïnvloedt. Wij ontvangen gemengde boodschappen over hoe een lichaam eruit moet zien versus bevrediging en mateloosheid. Wij worden gedwongen

jong, slank en mooi te zijn en tegelijkertijd vullen elke avond overvloedige advertenties voor fastfood en dik makende, ongezonde voeding onze TV schermen. Wij leven in een cultuur waarin dood, geweld en oorlog met alle vreselijke details worden vereerd met behulp van de onophoudelijke stroom aan mediabeelden, terwijl tegelijkertijd het spreken over het effect van de dood en rouwen taboe blijven. Kort gezegd, wij zijn een schizofrene cultuur, waarin wij handelen op basis van een verbrokkeld groter verhaal.

Parasja Tazria waarschuwt ons tegen die boodschappen. Voor de Tora bestaat er geen tweedeling tussen lichaam en geest, geen preutsheid over seksualiteit (ofschoon zelfbeheersing en bescheidenheid zeker joodse en rabbijnse waarden zijn), geen schichtig wegstijven van de ruwe waarheid over dood en ziekte. De wereld van onze voorouders was ruw en brutaal eerlijk, maar ook verrassend teder en vol begrip. Bovendien was er temidden van het bloed, de dood en de opoffering, vooral een diepe liefde voor en viering van het leven. Soms liggen, zoals Mary Douglas ook naar voren zou brengen, 'vies' en 'heilig' zeer dicht bij elkaar. Dit is de levenssituatie van de mens. De Tora roept ons op om dit te eerbiedigen en het te vieren, omdat uiteindelijk het leven prachtig is en wij het tot een goed leven kunnen maken.